

Diplomatura de Postgrau en Dinamització Local Agroecològica

Memòria de la III Edició

Curs 2016-2017

Institut de Govern i Polítiques Públiques / Institut de Ciència i Tecnologia Ambiental

Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de:

**Diputació
Barcelona**

AMB : Àrea Metropolitana
de Barcelona

Memòria elaborada per l'Equip promotor del Postgrau:
Laura Calvet-Mir, Marina Di Masso, Josep Espluga, Daniel López,
Ariadna Pomar, Victòria Reyes-García, Guillem Tendero.
Bellaterra, setembre de 2017.

Contacte:

postgrado.dlae.uab@gmail.com

<http://dlae.cat/>

Índex

1. Introducció i justificació	4
2. Equip promotor del postgrau i entitats col·laboradores	6
3. Orientació, pla d'estudis, professorat i format	10
4. L'aula virtual	12
5. Sessions presencials	15
6. Descripció dels Treballs de Finals de Postgrau de la I Edició	18
7. Valoració del curs	20

1. INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ

L'objectiu d'aquesta Memòria és descriure com s'ha desenvolupat la III Edició del Postgrau en Dinamització Local Agroecològica, organitzat durant el curs 2016-2017 per l'Institut de Govern

i Polítiques Públiques (IGOP) i l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambiental (ICTA) de la Universitat Autònoma de Barcelona.

1.1. *La DLAE: Una proposta de sostenibilitat per al medi rural i periurbà*

La **Dinamització Local Agroecològica (DLAE)** és una estratègia innovadora de desenvolupament local per mitjà de la qual es pretén donar resposta a algunes de les principals causes de l'esmentada crisi. Més concretament, la DLAE promou la construcció, en l'àmbit local, de solucions als desequilibris que generen el sistema agroalimentari industrial i les polítiques de desenvolupament convencionals. **Des d'aquest paradigma d'anàlisi i intervenció es fomenta el desenvolupament participatiu de projectes de transició econòmica, social, ambiental i cultural envers la sostenibilitat.**

Amb aquesta finalitat, la DLAE tracta de mobilitzar tots els actors, recursos i capacitats de les societats locals; posa al centre de les estratègies de desenvolupament la pagesia i el coneixement agroecològic que aquesta atresora; promou la reactivació de l'activitat agropecuària i el desenvolupament dels circuits curts de comercialització; i procura reforçar la capacitat que tenen les comunitats locals per a decidir com i amb quina finalitat s'han de gestionar alguns dels béns comuns més bàsics, com ara l'alimentació, la terra, l'aigua o les llavors.

L'**Agroecologia** sorgeix a la dècada del 1980 a Llatinoamèrica fruit de la trobada entre el coneixement científic i el coneixement tradicional pagès, com a resposta a la crisi social i ecològica generada per la globalització del sistema agroalimentari industrial. L'adaptació de l'Agroecologia al context europeu va començar a l'Estat Espanyol i a Catalunya a finals dels anys 1980. D'ençà, s'ha concretat en múltiples desenvolupaments, tant teòrics com empírics, que poden ser agrupats en tres dimensions principals:

- un conjunt de **tècniques** per a una agricultura sostenible (**dimensió ecològica-productiva**).
- un conjunt de **metodologies** per a un desenvolupament sostenible (**dimensió socio-econòmica i cultural**).
- un conjunt de **xarxes territorials** integrades per entitats i plataformes ciutadanes que caracteritzen l'expansió de l'Agroecologia com a moviment social (**dimensió socio-política**).

En les darreres dues dècades, els principis, valors, propostes i pràctiques que caracteritzen l'Agroecologia han estat assumits per un creixent nombre d'agents socials i institucions que treballen per una societat més justa, democràtica i sostenible des d'àmbits molt diversos (producció, transformació, distribució i comercialització d'aliments, medi ambient, desenvolupament rural, planificació territorial, urbanisme, educació, sanitat, atenció social, drets ciutadans, equitat de gènere, etc).

1.2. *El Postgrau en el context de la formació existent sobre Desenvolupament Rural i Agroecologia*

Malgrat el creixement que ha experimentat l'Agroecologia en els darrers anys, fins fa poc temps la recerca en el context europeu tot just s'havia centrat en els processos de reestructuració rural –o desagrarització- i no prenia en consideració **el potencial de l'activitat agrària com a factor de cohesió territorial i social a les àrees periurbanes**. La resposta a aquestes mancances, així com al creixent interès social i institucional per l'Agricultura Ecològica i de proximitat com a activitats capaces de vertebrar la vida econòmica, social i cultural de les comunitats rurals i periurbanes, ha estat precisament el desenvolupament de la **Dinamització Local Agroecològica**.

Una prova de l'interès que desperta aquesta estratègia innovadora de desenvolupament local sostenible és la bona acollida que va tenir el **I Seminari de Dinamització Local Agroecològica**, que va tenir lloc el desembre de 2012 a Barcelona, que va comptar amb la participació de més de 80 persones d'arreu de l'Estat Espanyol. Aquest Seminari va estar organitzat per diverses de les persones i entitats que integren l'equip promotor del postgrau. L'èxit d'assistència, així com la profunditat i qualitat dels debats que hi van tenir lloc, van dur a pensar en la conveniència d'aprofundir en aquesta línia de treball, i en proposar accions formatives de major recorregut.

Amb aquest objectiu, en primer lloc es van analitzar les **diferents ofertes formatives de màster i postgrau** sobre Desenvolupament Rural i/o Agroecologia existents a l'Estat Espanyol. La conclusió a la que es va arribar és que, mentre hi ha una bona oferta relacionada amb les dimensions *ecològica-productiva* (Màsters en Agricultura Ecològica de la UB i de la UNIA), i

socio-política de l'Agroecologia (Màster en Agroecologia i Postgrau en Sobirania Alimentària de la UNIA), tots els cursos relacionats amb la *dimensió socio-econòmica i cultural* de l'Agroecologia es basen en l'enfocament institucional i hegemònic del desenvolupament rural, així com en la metodologia LEADER (Màsters oficials de la UCO, la UPM, la UEX i el IAMZ de la UdL), enfocament que ja ha demostrat les seves limitacions per traduir-se en intervencions substantives que corregeixin els desequilibris assenyalats anteriorment.

En aquest context, es considerarà pertinent desenvolupar una **proposta de Postgrau en Dinamització Local Agroecològica** centrada en la *dimensió socio-econòmica i cultural* de l'Agroecologia i orientada a la formació de **professionals experts en la planificació participativa de la transició agroecològica dels espais rurals i periurbans** del sud d'Europa.

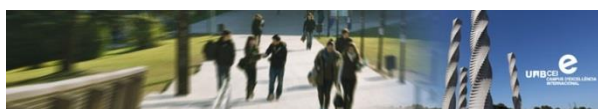
Es tracta, per tant, d'una proposta que ve a cobrir un rellevant buit de formació en el panorama educatiu estatal: la transferència i construcció participativa de coneixements per posar en pràctica **un paradigma alternatiu de desenvolupament rural** basat en la construcció de xarxes locals d'alimentació; la recuperació del coneixement ecològic tradicional; la promoció de l'accés als mitjans de producció; el disseny participatiu de polítiques agràries i de desenvolupament rural; el foment de l'activitat agrària a les àrees periurbanes de les grans regions metropolitanas; i la recuperació de l'autoestima rural i agrària per mitjà de la construcció de contextos simbòlics favorables a l'Agroecologia.

La **III Edició de la Diplomatura de Postgrau en Dinamització Local Agroecològica** ha tingut lloc entre gener i juliol de 2017 i, tenint en compte el número de matriculacions, el nivell dels treballs i debats realitzats per l'alumnat, les valoracions efectuades tant per l'alumnat com pel professorat i el nombre d'entitats i institucions que hi han donat suport, cal afirmar que l'experiència ha tornat a ser un èxit rotund.

2. EQUIP PROMOTOR DEL POSTGRAU I ENTITATS COL·LABORADORES

2.1. Institucions promotores

La **Diplomatura de Postgrau en Dinamització Local Agroecològica** ha estat dissenyada i desenvolupada per un equip multidisciplinari integrat per set persones vinculades a dos instituts de recerca de la Universitat Autònoma de Barcelona: l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) i l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambiental (ICTA).

Es tracta d'un equip amb una dilatada experiència activista i professional, amb reconegut coneixement expert en els àmbits que conformen el cos teòric i metodològic de la Dinamització Local Agroecològica, els membres del qual participen activament en diversos grups de recerca, entitats i associacions relacionades amb l'estudi i promoció de fórmules alternatives al sistema agroalimentari hegemònic, com *Ecologistes en Acció*, *l'Aliança per la Sobirania Alimentària de Catalunya* (ASAC) o el *Grup de Recerca sobre Agricultura, Ramaderia i Alimentació en la Globalització* (ARAG-UAB).

L'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) (<http://igop.uab.cat/>), creat el 2001, és un institut universitari de recerca que reuneix professorat i investigadors/es de diferents ciències socials, ciències polítiques i sociologia principalment, però també de la geografia, l'economia, l'antropologia i el medi ambient, entre d'altres. El seu principal objectiu és la recerca en polítiques públiques, polítiques socials

i gestió pública, així com generar un espai de formació, d'aprenentatge mutu i de recerca en els processos de transformació social, en complicitat amb els agents socials que treballen sobre el territori. Les àrees on actualment concentra més activitat investigadora són les de innovació democràtica, gestió pública, polítiques socials, urbanes i de sostenibilitat, en diferents nivells de govern (Unió Europea, estatal, regional i local) i àmbits d'actuació (social, ambiental, educació, participació, seguretat...), amb especial atenció a la participació ciutadana en els processos de presa de decisions. L'IGOP gestiona formació de segon i tercer cicle en forma de màsters, postgraus i doctorat.

L'Institut de Ciència i Tecnologia Ambiental (ICTA) (<http://ictaweb.uab.cat/>) té com a missió promoure, desenvolupar i difondre recerca, així com formar investigador/es per a contribuir a la comprensió del medi ambient i la resolució dels reptes de la seva integració amb la societat. L'ICTA (anteriorment Centre d'Estudis Ambientals) es va crear el 1996 amb els objectius de: ser un lloc d'intercanvi i de debat entre investigador/es de diferents disciplines; impulsar i promoure la recerca en ciències ambientals; col·laborar en tasques de formació en ciències ambientals coordinant i impulsant els estudis de màster i doctorat, així com la formació continuada en aquest àmbit; crear un pont entre la universitat i la societat per afavorir i promoure el diàleg social i la reflexió entorn el medi ambient i el territori; oferir una estructura de recerca i assessorament científic i tècnic i eines metodològiques per afrontar la gestió socioambiental en les diferents escales. L'ICTA ofereix diversos tipus de màsters i postgraus relacionats amb la gestió ambiental i sostenibilitat, així com estudis internacionals de doctorat.

2.2. Equip promotor del postgrau (ordre alfabètic)

Laura Calvet Mir. Coordinadora del Mòdul 3. És investigadora sènior al *Internet Interdisciplinary Institute* (IN3) de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), i investigadora vinculada a l'ICTA-UAB. Llicenciada en Ciències Ambientals i Doctora en Ciències Ambientals per la UAB. Ha treballat en projectes interdisciplinaris nacionals i internacionals des de 2007 amb antropòlegs, sociòlegs, biòlegs, agrònoms, economistes, urbanistes i arquitectes paisatgistes, entre d'altres. Les seves línies de recerca se centren en l'etnoecologia, l'agroecologia, la conservació de biodiversitat, els serveis dels ecosistemes, l'ecologia política i l'anàlisi de xarxes socials per la millora de la governança dels recursos naturals.

Marina Di Masso Tarditti. Coordinadora del Mòdul 4. Llicenciada en Ciències Ambientals i Doctora en Sociologia, actualment és investigadora postdoctoral al Grup de Recerca en Societats, Polítiques i Comunitats Inclusives (SoPCI) a la UVic. La seva recerca es desenvolupa en el camp de la sociologia ambiental, amb especial interès per l'estudi del sistema agroalimentari des d'una perspectiva crítica i de transformació social. Ha participat en nombrosos projectes de recerca internacionals, així com d'àmbit estatal. És membre del Grup de Recerca sobre Agricultura, Ramaderia i Alimentació en la Globalització (ARAG-UAB) i de la Càtedra d'Agroecologia i Sistemes Alimentaris de la UVic.

Josep Espluga Trenc. Co-director acadèmic del Postgrau i coordinador del Mòdul 2. És professor del Departament de Sociologia de la UAB i investigador de l'IGOP. Llicenciat en Ciències Polítiques i Sociologia i Doctor en Sociologia. Està especialitzat en sociologia de la salut, territori i medi ambient, amb particular èmfasi en la percepció social del risc, els conflictes socioambientals i la participació ciutadana, matèries sobre les que ha impartit docència en diversos graus universitaris (Ciències Ambientals, Biotecnologia, Relacions Laborals, Periodisme i Sociologia). És col·laborador del Grup de Recerca sobre Agricultura, Ramaderia i Alimentació en la Globalització (ARAG-UAB) i coordinador del Minor en Desenvolupament Sostenible i Ciutadania Global de la UAB.

Daniel López García. Coordinador del Postgrau i del Mòdul 1. És investigador de la Fundación Entretantos y vinculat amb les Universitats Pablo de Olavide (Sevilla); del País Basc (UPV/EHU); i la UAB; i treballa així mateix com a consultor independent. És biòleg i Doctor en Agroecologia per la Universidad Internacional de Andalucía. Ha treballat en diversos projectes internacionals de recerca, així com en nombrosos projectes de dinamització local agroecològica. Ha escrit diversos articles, manuals i llibres sobre aspectes relacionats amb la DLAE. Les seves línies de treball se centren en les metodologies participatives per la transició agroecològica i les xarxes alimentàries alternatives.

Ariadna Pomar León. Coordinadora de l'Àrea de Secretaria Tècnica, Gestió i Comptabilitat del Postgrau. És investigadora vinculada al IGOP-UAB, i membre de la Aliança per la Soberania Alimentària de Catalunya i de l'associació "Arran de Terra. Eines per la Dinamització Local Agroecològica". És ambientòloga i Màster en Participació i Polítiques Públiques per la UAB. Ha estat secretària tècnica i coordinadora de projectes de la Societat Catalana d'Educació Ambiental durant 7 anys. Ha participat en diversos projectes de recerca, així com en iniciatives de formació, divulgació i sensibilització entorn de la sostenibilitat i l'Agroecologia. Les seves línies de treball se centren en la promoció de la Dinamització Local Agroecològica, l'Agroecologia i la Sobirania Alimentària.

Victòria Reyes-García (ICTA). Co-directora acadèmica del postgrau. És Doctora en Antropologia i investigadora ICREA a l'ICTA-UAB. La seva recerca se centra en els beneficis generats pel coneixement ecològic local i en els efectes que l'economia de mercat provoca en aquest coneixement. És coordinadora del Laboratori d'Etnoecologia a l'ICTA-UAB, i té una àmplia experiència en investigacions

multidisciplinars col·laboratives amb antropòlegs culturals i físics, agrònoms, biòlegs i economistes. Té més de cinquanta publicacions en revistes indexades i actualment coordina projectes de recerca a Bolívia, Índia i Espanya.

Guillem Tendero Acín. Coordinador del Postgrau i del Mòdul 5. És investigador del IGOP-UAB, i membre de la Aliança per la Soberania Alimentària de Catalunya i de l'associació "Arran de terra. Eines per la Dinamització Local Agroecològica". És ambientòleg i Màster en

Estudis Ambientals per la UAB. Ha treballat en diversos projectes nacionals i europeus de recerca, així com en nombroses iniciatives de formació, sensibilització i divulgació. Ha escrit diversos articles i és co-autor de diversos manuals i llibres sobre Agroecologia i Sobirania Alimentària. Les seves línies de treball es centren en la promoció de la Dinamització Local Agroecològica, l'Agroecologia i la Sobirania Alimentària.

Jornada PATT 'Agroecologia i Economia Social i Solidària: Convergències entre la teoria i la pràctica', organitzada en el marc del Postgrau de Dinamització Local Agroecològica i celebrada a Barcelona el 24 de març de 2017.

2.3. Alumnat del curs 2016-2017

La III Edició del Postgrau ha comptat amb **30 alumnes**, totes elles matriculades de tots els mòduls.

Titulació	Nombre d'alumnes
Arquitectura	1
Biologia	5
Biotecnologia	1
Ciències Ambientals	3
Ciències Econòmiques	3
Ciència Política	2
Geografia	2
Història	1
Història de l'Art	1
Enginyeria Agrícola	5
Investigació i Tècniques de Mercat	2
Psicologia	1
Sociologia	1
Treball Social	1
Turisme	1
Total alumnes	30

La procedència de l'alumnat és molt variada, cosa que contribueix a enriquir els debats i afavoreix el treball interdisciplinari, cosa que encaixa molt bé amb les pretensions i principis de la Dinamització Local Agroecològica.

En la III Edició han predominat les persones amb formació universitària en 'Enginyeria Agrícola' i en 'Biologia' (5 estudiants de cada disciplina), però la resta han estat persones provinents de disciplines acadèmiques molt variades, tant de les ciències naturals i de la salut com de les ciències socials i humanitats.

Aquesta barreja disciplinar ha esdevingut un dels punts forts del Postgrau, ja que ha proporcionat un context social d'intercanvi de coneixements i de debat òptim per assolir els objectius i competències del Postgrau.

Comunitat Autònoma de procedència	Nombre d'alumnes
Aragó	1
Castella-LM	1
Catalunya	16
Madrid	1
Navarra	2
País Basc	5
País Valencià	3
Itàlia	1
Total alumnes	30

Des del punt de vista geogràfic, la meitat de l'alumnat resideix a Catalunya, mentre que hi ha una notable proporció de persones provinents d'altres territoris, en particular del País Basc (5) i del País Valencià (3). Aquest curs hi va haver una alumna que va seguir el curs des d'Itàlia.

3. ORIENTACIÓ, PLA D'ESTUDIS I PROFESSORAT

El curs té una orientació eminentment professional, i està destinat a persones interessades en propostes sostenibles per a promoure la dinamització socio-econòmica i cultura de les àrees rurals i periurbanes. El perfil de l'alumnat al que s'adreça el postgrau es pot resumir en:

- Tècnics/ques de l'administració local rural i periurbana; administració agrària, per al Desenvolupament Rural, la Producció Agrària Ecològica i els Espais Naturals Protegits.
- Persones emprenedores interessades en l'Economia Social relacionada amb

l'Agricultura Ecològica i el Medi Rural.

- Persones investigadores i consultores en les àrees d'Agroecologia, Agricultura Ecològica i Desenvolupament Rural.
- Membres d'entitats socials relacionades amb les dinàmiques territorials, el sector agroalimentari, el medi rural, l'Agroecologia i el Desenvolupament Rural Sostenible.

El contingut formatiu del curs, de 6 mesos de durada i 30 crèdits ECTS, s'articula en cinc mòduls obligatoris (de 6 ECTS cadascun), dels quals se'n detallen a continuació el títol i els temes que inclouen.

Mòdul 1. L'agroecologia en un món rural en transformació

- Les polítiques de desenvolupament rural a la Unió Europea.
- Reestructuració rural i noves ruralitats.
- L'agricultura periurbana.
- Descamperolització i desagrarització: de l'extensió agrària a la recamperolització.
- Transició agroecològica
- Sobirania alimentària.

Mòdul 2. Metodologies d'investigació orientades a l'acció

- Disseny de processos participatius de planificació agroecològica
- Metodologia qualitativa
- Definició i ús d'indicadors per a l'avaluació i seguiment de projectes de Dinamització Local Agroecològica
- Mètodes d'extensió agroecològica participativa

Mòdul 3. Mercats locals i xarxes alimentàries alternatives

- Xarxes alimentàries alternatives i circuits curts de comercialització.
- Estructures col·lectives i xarxes territorials per als circuits curts de comercialització.
- La generació de confiança. Els Sistemes Participatius de Garantia.
- Accés a la terra i altres mitjans de producció.
- Economia social i solidària per a la dinamització local

Mòdul 4. Coneixement agroecològic tradicional

- El pro-comú en la transició agroecològica.
- Coneixement ecològic tradicional.
- Recuperació i reproducció de recursos genètics tradicionals.
- Estratègies culturals per a les narratives de la sostenibilitat en la transició agroecològica.

Mòdul 5. Treball de Final de Postgrau (TFP)

Aquest mòdul és transversal a tot el curs i articula les tasques pràctiques es van plantejant per a cada mòdul teòric. A l'inici del curs l'alumnat defineix un projecte de Dinamització Local Agroecològica en el que treballarà al llarg del curs. Els TFP poden ser:

- a) Treballs integrals, centrats en la dinamització d'un territori, sector econòmic o grup social definits.
- b) Treballs temàtics, centrats en una acció concreta o continguts d'un mòdul o tema.

En el moment d'escollir projectes, a cada alumne/a se li assigna un/a tutor/a de l'equipo docent que l'acompanyarà durant el procés d'elaboració del TFP. Per a aquelles persones que no comptin amb un projecte propi, s'ha confeccionat un catàleg de projectes de DLAE. En aquest catàleg s'inclouen projectes reals en marxa en diferents territoris de Catalunya, i recull una diversitat temàtica suficient per satisfer els diferents perfils i interessos de l'alumnat.

A l'inici de cada mòdul l'alumnat ha tingut a la seva disposició un material didàctic interactiu, a través d'una plataforma on-line (vegi's apartat 4 d'aquesta memòria). El material ha estat elaborat pel professorat específicament per al curs. Tots els mòduls combinen continguts teòrics i pràctics, que es complementen amb un gran nombre de recursos addicionals (recursos web, audiovisuals i textos).

L'organització del treball és setmanal. Cada tema de cada mòdul es treballa durant una setmana, durant la qual l'alumnat llegeix el material, respon a un seguit de preguntes de contingut i reflexió plantejades en el fòrum virtual (vegi's apartat 4) i entrega tasques relacionades.

Professorat del curs 2016-2017

En la III Edició el professorat l'han conformat persones de perfils diversos (ciències naturals i socials), en sintonia amb el plantejament multidisciplinar de l'Agroecologia com a marc i dels postgrau en DLAE en particular.

Professorat de la III Edició	
Laura Aceituno	<i>Universidad Autónoma de Madrid, Departamento de Biología</i>
Laura Calvet-Mir	<i>Internet Interdisciplinary Institute (IN3-UOC)& ICTA-UAB</i>
Luis A. Camarero	<i>Universidad Nacional de Educación a Distancia, Departamento de Teoría, Metodología y Cambio Social</i>
Mamen Cuéllar	<i>Universidad de Córdoba, Instituto de Sociología y Estudios Campesinos</i>
Marina Di Masso	<i>Universitat de Vic. Càtedra d'Agroecologia & Grup de Recerca en Societats, Polítiques i Comunitats Inclusives.</i>
Josep Espluga Trenc	<i>Universitat Autònoma de Barcelona, Institut de Govern i Polítiques Públiques & Departament de Sociologia</i>
Gonzalo Gamboa	<i>Universitat Autònoma de Barcelona, Institut de Ciència i Tecnologia Ambiental</i>
Gloria Guzmán	<i>Universidad Pablo de Olavide, Laboratorio de Historia de los Agroecosistemas</i>
Daniel López	<i>Fundación Entretantos</i>
Ariadna Pomar	<i>Associació Arran de Terra & Institut de Govern i Polítiques Públiques (UAB)</i>
Marta G. Rivera	<i>Universitat de Vic- Universitat Central de Catalunya</i>
Carles Soler	<i>Revista Soberanía Alimentaria, Biodiversidad y Culturas</i>
Ruben Suriñach	<i>Revista Opcions - XESS</i>
Guillem Tendero	<i>Associació Arran de Terra & Institut de Govern i Polítiques Públiques (UAB)</i>
Ana Zazo	<i>Universidad de Concepción (Chile)</i>

4. L'ÀULA VIRTUAL

Les sessions on-line s'han dut a terme mitjançant l'aula virtual de la UAB, amb l'aplicació de software lliure "Moodle", un sistema de gestió de recursos que permet crear comunitats d'aprenentatge en línia. A través d'aquesta

mateixa plataforma *moodle* s'ha proporcionat a l'alumnat les lectures dels temes de cada mòdul, i s'han realitzat els debats sobre les qüestions clau de cada tema.

The screenshot displays the Moodle virtual classroom interface. At the top, the UAB Campus Virtual logo is visible, along with the user name 'Josep Espluga Trenc' and the language 'Català (ca)'. The breadcrumb trail indicates the user is in 'CURS 15-16 > CIÈNCIES SOCIALS > Diplomatura de Postgrau en Dinamització Local Agro...'. The main content area features a message in Spanish: 'FIN DE LOS FOROS ONLINE. HASTA PRONTO!' followed by the text: 'Como sabéis, damos por terminadas las sesiones on-line del curso, aunque aun es posible ponerlos al día con algunas tareas que hayan quedado retrasadas.' Below the text is a photograph of a rural landscape with trees and a hill. The left sidebar contains a navigation menu with options like 'Inici', 'La meva pàgina inicial', and 'Diplomatura de Postgrau en Dinamització Local Agro...'. The right sidebar includes widgets for 'CERCA ALS FÒRUMS', 'ÚLTIMES NOTÍCIES', and 'CALENDARI' for October 2016.

L'estructura de les sessions on-line s'han repetit en els diferents mòduls:

- Unes lectures bàsiques, inèdites i exclusives per a cadascun dels temes inclosos en cada mòdul, que han inclòs abundants referències i vincles on-line a material docent complementari: textos, audiovisuals i recursos web relacionats amb projectes reals.
- Un fòrum de debat per cada tema, a partir de preguntes formulades pel professorat per aprofundir en els debats centrals plantejats per les lectures, a través d'un diàleg constant entre i amb l'alumnat. La participació en el fòrum de cada tema setmanal ha estat obligatòria.
- Una o més tasques pràctiques per cada mòdul, relacionades amb l'aplicació dels continguts teòrics i instrumentals del propi mòdul o d'alguns temes específics al Treball de Final de Postgrau de cada alumne/as. Aquestes tasques normalment han estat vinculades, o bé al disseny de projectes de DLAE, o bé a la implementació d'accions reals de treball de camp. I, de manera progressiva, han anat formant part del propi TFP, de manera que han aportat mes a mes el fil conductor de tot el postgrau, en la seva plasmació en un projecte concret de DLAE.

Les tasques pràctiques

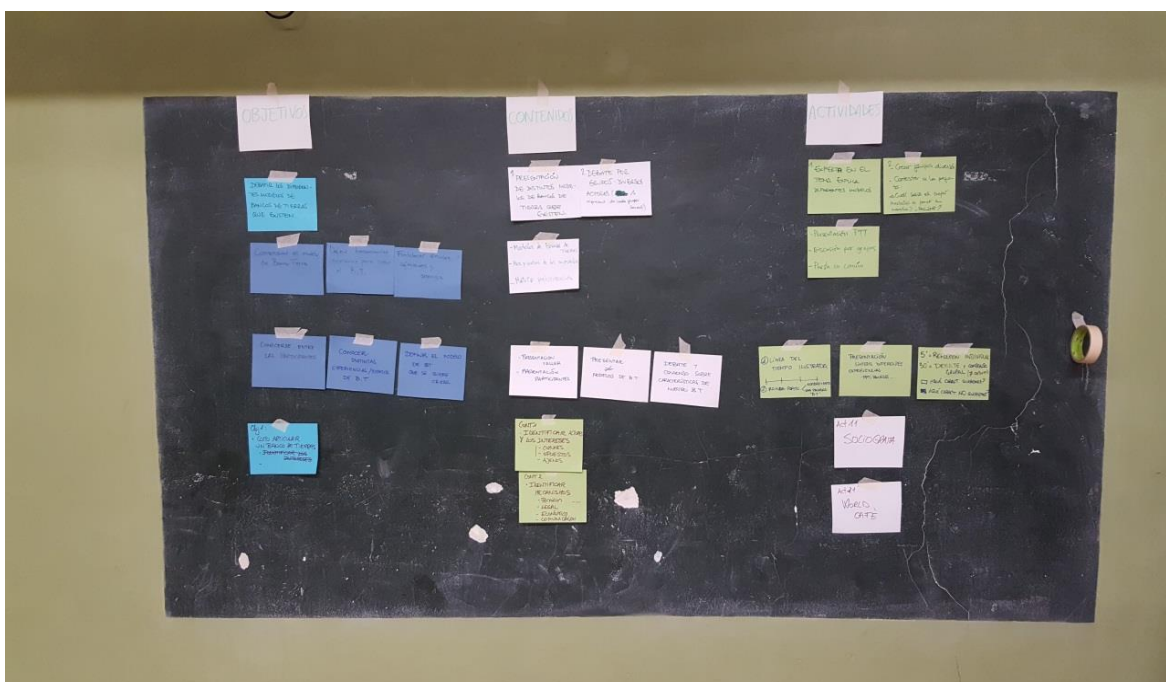
En alguns temes setmanals, i en acabar cada mòdul, s’ha demanat a l’alumnat realitzar una tasca **pràctica** en les que s’han aplicat eines conceptuais i metodològiques de la DLAE als casos concrets de TFP de cada alumne/a. Aquestes tasques han estat curtes (no més d’una pàgina) i en alguns casos han requerit la realització de treball de camp “real” per part de

l’alumnat.

Al seu torn, han servit per abocar els continguts de cada mòdul en cada context específic, malgrat els continguts del mòdul no tinguessin relació directa amb el TFP, amb la intenció d’enriquir l’aprenentatge pràctic de l’alumne/a en cadascun dels blocs de contingut.

L’itinerari de tasques pràctiques realitzades ha estat el següent:

- Mòdul 1: realització d’una anàlisi inicial del medi d’estudi dels TFP, en base a dades de fonts secundàries.
- Mòdul 2: Disseny metodològic del treball de camp de cara a obtenir dades primàries per als TFP (a l’inici del curs); i disseny (i en el seu cas, avaluació) d’un taller participatiu com a part d’aquell mateix treball de camp.
- Mòdul 3: Disseny d’estratègies situades per la dinamització de les xarxes alimentàries alternatives en cada territori.
- Mòdul 4: Aplicació de diferents eines per la introducció als TFP de la perspectiva del Coneixement Ecològic Tradicional com a eina de la DLAE: béns comuns, recursos fitogenètics, coneixement tradicional, cultura tradicional.

5. SESSIONS PRESENCIALS

El format del postgrau és **semi presencial**. És a dir, el treball on-line es complementa amb **45 hores de treball presencial**, organitzat en tres caps de setmana d'assistència obligatòria. L'objectiu d'aquestes trobades és conèixer experiències agroecològiques de referència situades en diferents contextos territorials. En el marc d'aquestes visites s'aprofundeix en un mòdul teòric del programa, i es posen en pràctica algunes de les tècniques plantejades en el mòdul metodològic. A cada sessió presencial, així mateix, es fa un simulació d'un taller participatiu (de

diferent format cada cop), i es dedica temps i espai a les tutories col·lectives i individuals dels TFP.

Les sessions presencials han tingut lloc a l'inici, mitjans i final del curs. Com en l'edició anterior, s'han centrat, respectivament, en l'agricultura periurbana, el coneixement ecològic tradicional i les xarxes alimentàries alternatives.

Les sessions presencials es varen desenvolupar en diversos llocs de l'àrea metropolitana de Barcelona:

Visita de camp al banc de llavors 'Eporus' de Manresa (25 abril 2017)

Visita a l'Escola de Pastors de Catalunya, Pallars Sobirà (juny 2017)

Primera sessió presencial: 20-22 de gener

Lloc: Àrea Metropolitana de Barcelona (Parc Agrari del Baix Llobregat i Barcelona).

Objectius:

1. Capacitar l'alumnat per a participar i utilitzar de forma òptima tots els recursos i espais educatius del curso (caps de setmana presencials; TFP i Plataforma on-line).
2. Conèixer els principals continguts del mòdul 1, així com alguns aspectes dels mòduls transversals (2 i 5).
3. Realitzar pràctiques amb les eines metodològiques vinculades als continguts del curs.
4. Motivar l'alumnat per al seguiment del curs i per a implementar processos de DLAE.
5. Conèixer experiències reals de DLAE en un context territorial proper
6. Sentir-se part d'un grup humà i d'un moviment més ampli.
7. Reflexionar sobre formes de aplicació de la DLAE a territoris i qüestions d'interès per a l'alumnat, mitjançant el disseny dels TFP.

Divendres 20 de gener per la tarda:

L'Equip promotor va fer la presentació del curs a l'alumnat matriculat (30 persones). La sessió va servir per introduir el marc teòric de la DLAE i exemplificar en quina mena d'experiències pràctiques es pot concretar aquesta nova estratègia de desenvolupament local. Hi va haver una ponència impartida per Daniel López, seguida d'un taller participatiu. Es va generar una dinàmica per a que l'alumnat pogués explicar els seus motius i inquietuds, així com per generar les primeres interrelacions entre ells/es.

Sessió de treball a la seu de l'IGOP a Barcelona

Dissabte 21 de gener. Pel matí es van realitzar una visita al Parc Agrari del Baix Llobregat, on es van entrevistar a dos responsables de dues experiències agràries ecològiques: Cal Rosset i Cal Peretó. Després d'un dinar ecològic a la masia de Can Comas, es va dedicar la tarda del dissabte a l'anàlisi de les dades recopilades durant el matí, així com a l'aprenentatge de diverses metodologies participatives (dinamització de grups, sociogrames, etc.).

Visita a Cal Rosset, Parc Agrari del Baix Llobregat

Diumenge 19 de gener, durant el matí, a les aules de l'IGOP a Barcelona (Nou Barris). Es dedicà la sessió a orientar sobre els projectes per als respectius TFP, així com a la discussió teòrica del concepte de '*dinamització local agroecològica*'. A més, hi va haver temps d'aprenentatge sobre el funcionament de l'aula virtual; i també es va fer l'avaluació de satisfacció respecte tot el cap de setmana presencial. La jornada es va tancar amb un dinar ecològic a Can Masdeu, experiència de gestió comunitària agroecològica i de desenvolupament local alternatiu situada a Barcelona.

Sessió de treball a la seu de l'IGOP a Barcelona

Segona sessió presencial: 24-26 de març
Lloc: Barcelona i Manresa (Catalunya Central)
Objectius:

1. Conèixer els principals continguts teòrics del mòdul 3 (Coneixement Ecològic Tradicional).
2. Conèixer i dur a la pràctica noves eines metodològiques per a la transició agroecològica (mòdul 2).
3. Motivar l'alumnat per a seguir el curs i per a promoure la DLAE mitjançant el coneixement d'experiències agroecològiques sobre el terreny.
4. Rebre orientacions sobre com desenvolupar el TFP, resoldre dubtes sobre el funcionament del postgrau, i valorar el mòdul 1 (ja finalitzat).

Divendres 24 de març.

Per la tarda es va realitzar una sessió oberta al públic en el marc de les jornades tècniques del Pla Anual de Transferència Tecnològica (PATT) del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural de la Generalitat de Catalunya. La sessió va tractar el tema de les **'Agroecologia i economia social i solidària. Convergències en la teoria i la pràctica'**.

treballen des d'aquestes dues perspectives.

Dissabte 9 d'abril.

Durant el matí es va realitzar una visita a la finca experimental de l'**Escola Agrària de Manresa**, on es van poder conèixer dos projectes: el projecte **Ecollavors de recuperació i valorització de varietats agrícoles tradicionals** (Eporus i Xarxa de Graners de Catalunya); i el **Projecte de promoció de varietats locals Consorci del Lluçanès**, explicats per Xènia Torras i Laura Mejías, respectivament. Per la tarda, a les aules de la mateixa Escola Agrària, es va analitzar la informació recollida durant les visites del matí i es van posar en pràctica diverses tècniques participatives d'anàlisi de la realitat (fluxogrames, entrevistes, etc.)

Agroecologia i economia social i solidària. Convergències en la teoria i la pràctica
 Jornada tècnica
 BARCELONA, divendres 24 de març de 2017

Presentació
 La petita i mitjana pagesia del nostre país té cada vegada més dificultats per fer viable la seva activitat a nivell econòmic i social. Tanmateix, en els últims anys estan emergint projectes que pretenen cercar alternatives al model alimentari econòmic dominant. En aquest sentit, l'Agroecologia (Ae) i l'Economia Social i Solidària (ESS) són projectes que coincideixen en bona part dels principis que les regiren, com la sostenibilitat ambiental, regulat o la cooperació.

L'objectiu de la jornada és doble. Per una banda, reflexionar sobre la vinculació entre l'economia social i l'agroecologia, per tal d'explorar estratègies per fer front al repte de la viabilitat econòmica i social de les explotacions agràries. Per altra banda, donar a conèixer experiències del sector agroalimentari que treballen des d'aquestes dues perspectives.

Aquesta jornada tècnica va adreçada a tècnics d'institucions i entitats que treballen en l'àmbit agroalimentari i del desenvolupament local, i a persones interessades en projectes agroecològics impulsats des de l'ESS. Es realitzarà en el marc de la III Edició de la Diplomatura de Postgrau en Dinamització Local Agroecològica.

Organització
 Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural
 Agència de Desenvolupament Rural de Catalunya

Col·laboració
 Consorci del Lluçanès
 @ruralcat

Programa

16.00 h Benvinguda i Inscripcions

16.16 h Presentació de la jornada
 Sr. Daniel López García, coordinador de la Diplomatura de Postgrau en Dinamització Local Agroecològica (IGOP/ICTA-UAB).

16.30 h Ponències centrals
 Quin ser alternativament econòmic sense perdre els valors en l'intent?
 Sr. Rubén Gurriñach Padilla, Opcions de consum responsable i XES.
 Aportacions de la sinèrgia entre la ESS i Sobirania Alimentària als reptes de les iniciatives agroalimentàries.
 Sra. Patricia Dopazo Galego, Revista Soberanía Alimentaria, Biodiversidad y Culturas.

16.00 h Pausa

16.16 h Taula rodona d'experiències, moderada per la Sra. Marina Di Mazzo
 Finalitzament des de l'ESS per a projectes agroecològics
 Sra. Martina Marcel Fuentes, Cal Rolo i Consell Social de Coop 57.
 Experimentant per a la sostenibilitat: Meroat social, Ae i ESS
 Sra. Gemma Flores-Pons, cooperativa 'Aneita.
 Entre la realitat i la fetsuda utopia, inserció ecològica a l'Agroecologia
 Sra. Clara Giera Lionch, endoga i sòcia de la cooperativa L'Olivera.

16.16 h Debat

20.00 h Cloenda de la Jornada
 Sr. Josep Espinosa, coordinador de la Diplomatura de Postgrau en Dinamització Local Agroecològica (IGOP/ICTA-UAB).

Lloc de realització
 Sala Empren de l'Edifici Barcelona Activa
 Carrer Llacuna, 152 - 164
 BARCELONA

Inscripcions
 La jornada és gratuïta però cal inscriure's prèviament a través de:
<https://goo.gl/fermickz> (KikaSIBANUOV12). Contacte: Sra. Anadina Pomar León
 (Tel): 935 123 889 - A/e: aria@agad.ruraldevelopment.org

També us podeu inscriure a través del servei de Preinscripcions a jornades del PATT del portal RuralCat: www.ruralcat.net/preinscripcions/patt

PLA ANUAL 2017
 DE LA TRANSFERÈNCIA TECNOLÒGICA
 15
 11/2027/3/00

Taller de fluxograma

Diumenge 10 d'abril.

Pel matí es va **visitar l'experiència agroecològica de Cal Cases**, i es va dedicar un temps a tutories dels TFP (grupals i individuals) i a l'avaluació del postgrau, l'aula virtual i la sessió presencial. El cap de setmana es va tancar amb un dinar a un restaurant ecològic de la zona.

L'objectiu de la jornada va ser doble. Per una banda, reflexionar sobre la vinculació entre l'economia social i l'agroecologia, per tal d'explorar estratègies per fer front al repte de la viabilitat econòmica i social de les explotacions agràries. Per altra banda, donar a conèixer experiències del sector agroalimentari que

Visita a Cal Cases

Tercera sessió presencial: 2-4 de juny

Lloc: Pirineu de Lleida (Sort, Tremp)

Objectius:

1. Aprofundir en el coneixement dels principals conceptes teòrics del mòdul 3 (Canals Curts de Comercialització)
2. Conèixer i posar en pràctica noves eines metodològiques per a la transició agroecològica (mòdul 2).
3. Conèixer experiències reals de DLAE sobre el terreny i motivar l'alumnat per a acabar el curs i promoure la DLAE.
4. Resoldre dubtes referents als TFP, i avaluar el funcionament del postgrau en conjunt

Divendres 2 de juny.

Per la tarda, en les aules de l'Escola de Piragüisme de Sort, es va dissenyar un taller participatiu sobre un tema d'interès per a l'alumnat. També es van explorar les possibilitats de crear una xarxa d'exalumnes del postgrau, a partir de la iniciativa sorgida l'any anterior, per a promoure la DLAE i oferir suport mutu (tècnic i humà) entre els professionals del sector.

Reunió a l'escola de piragüisme de Sort

Dissabte 3 de juny. Durant el matí es van visitar l'**Escola de Pastors**, un projecte de promoció de la ramaderia extensiva i la dignificació de l'ofici de pastor/a (Sort). A la mateixa Escola de Pastors es va implementar el taller dissenyat el dia anterior. També es va tractar el paper i els recursos necessaris per la persona 'facilitadora' de projectes de DLAE. La tarda del dissabte es va dedicar a que els alumnes exposessin els seus respectius TFP en desenvolupament, mitjançant tècniques d'*open space*, amb l'objectiu de posar

en comú els avenços aconseguits i les dificultats sorgides durant la seva realització.

La nit del dissabte es va fer un sopar amb productes agroalimentaris locals portats per l'alumnat des dels seus territoris de residència. Això va donar peu a una vetllada lúdica que va servir per reforçar els vincles del grup, establir aliances i potenciar les possibilitats de crear una xarxa per la promoció de la DLAE.

Diumenge 19 de juny. Pel matí es va visitar el projecte "**Al teu Gust**", liderat per l'Ajuntament de Tremp amb l'objectiu de posar en valor els productes agroalimentaris locals de la zona i vincular els i les productores locals amb els sectors del comerç i la restauració de la zona. La sessió es va completar amb una visita a l'Obrador '**És Pallarès**' especialitzat en producte local i ecològic. Posteriorment, en el local del centre cívic de Tremp, es va fer el tancament oficial del postgrau i l'avaluació col·lectiva del mateix.

6. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS DE FINAL DE POSTGRAU DE LA I EDICIÓ

El **Treball de Final de Postgrau** (TFP) és un mòdul transversal del postgrau, de 6 ECTS, en el que l'alumnat ha de fer un treball inèdit de caràcter individual on s'espera que apliqui de forma integrada els coneixements i competències adquirides al llarg del curs.

A l'inici del curs l'alumnat defineix un projecte de Dinamització Local Agroecològica en el qual treballarà al llarg del curs i que conformarà el seu TFP. Aquest pot ser propi o bé es pot escollir del catàleg de projectes elaborat per aquest cinquè mòdul. En el catàleg s'hi inclouen projectes reals en marxa en diferents territoris de Catalunya, i

recull una diversitat temàtica suficient per satisfer els diferents perfils i interessos de l'alumnat.

En el moment d'escollir projecte, a cada alumne/a se li assigna una persona tutora de l'equip docent que l'acompanyarà durant el procés d'elaboració del TFP, així com un referent professional o persona vinculada al projecte escollit, que facilitarà a l'alumne/a la immersió en el projecte real per a que pugui materialitzar la seva aportació al mateix. En alguns casos, el propi alumnat genera el seu propi tema de TFP, amb la qual cosa no necessiten un referent extern.

La següent taula descriu els TFP realitzats per l'alumnat en aquesta tercera edició, així com les temàtiques i objectius d'aquests i el lloc de realització:

TFP	Entitat de suport	Lloc
Disseny d'una incubadora agrària a Palou	Ajuntament de Granollers	Granollers
Dinamització del sector productiu de la associació AUPA	Asociación Unida de Productorxs Agroecològicxs	Madrid
Pla d'acció participatiu del projecte «Oli del Montgrí»	Parc Natural del Montgrí, les Illes Medes i el Baix Ter	Torroella de Mongrí
Diagnòstic i planificació participativa del Mercat de Venda directa comarcal	-	Merindad de Tierra Estella (Navarra)
Dissenyar una xarxa d'establiments de restauració amb criteris de sobirania alimentària	-	Valencia
Visibilitzar les iniciatives alimentàries locals i proposar un pla de dinamització	-	Comarca de Tarazona y Moncayo (Saragossa)
Diagnòstic i planificació participativa per la Transició Agroecològica de la Serra de Collserola	Arran de Terra	Collserola (Sant Cugat del Vallès)
Diagnosi i pla d'acció d'horts comunitaris per a persones en risc d'exclusió social	Centro de Estudios Ambientales	Vitoria-Gasteiz
Desenvolupar de una xarxa d'agricultors ecològics interessats a la biodiversitat cultivada	Luca Conte	Veneto
Recuperació de patrimoni cultural culinari i varietats locals	Asociación de Desarrollo Rural Behemendi	Oiartzun (Gipuzkoa)
Promoure la comercialització en circuits curts a les petites empreses familiars dels sectors agroalimentari	Consell Comarcal de l'Alt Penedès	Alt Penedès
Promoure un menjador escolar ecològic	Comissió Escola saludable	Alcàsser (València)
Pla d'acció per a un sistema cooperatiu de persones productores per a la comercialització agroecològica	Saskibarazki & Bio Alai	Vitòria-Gasteiz (Àlaba)
Pla de dinamització de productors agroecològics, menjadors ecològics i central de compres	Ajuntament de Navàs	Navàs (Bages)
Propuesta metodológica para la puesta en marcha del grupo de trabajo de canales cortos de comercialización	Consell Alimentari Municipal de València	València

TFP	Entitat de suport	Lloc
Dinamització de processos vers la transició agroecològica en territoris fragmentats -el cas de la Bioregió Ebro-Cantàbric i Añana, Alava-	-	Añana (Àlaba)
Horta ecològica al Bages	Consell Comarcal del Bages	Manresa
El consum i les possibilitats de dinamització local agroecològica en un àrea urbana	Ajuntament de Barcelona	Barcelona
Les potencialitats de la provisió de productes hortofrutícoles del Parc Agrari del Baix Llobregat als menjadors ecològics escolars de la comarca	Parc Agrari del Baix Llobregat	Baix Llobregat
Diagnosi agroecològica sobre el mosaic agroforestal de les Muntanyes del Baix Llobregat, amb Torrelles de Llobregat com a municipi pilot	Àrea Metropolitana de Barcelona	Baix Llobregat
La recuperació del cultiu de la vinya al Vallès Occidental Visió històrica, prospecció, anàlisi i oportunitats	Xarxa de Productes de la Terra	Vallès Occidental

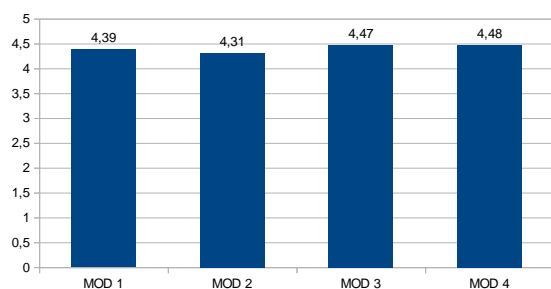

Sessions de discussió grupal dels TFPs (Sort, juny de 2017)

7. VALORACIÓ DEL POSTGRAU

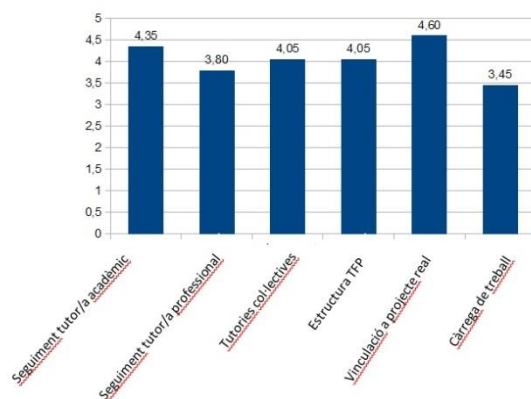
La valoració final del postgrau per part de l'alumnat s'ha dividit en dues parts. La primera part ha consistit en la realització d'una **qüestionari virtual** amb els principals atributs d'avaluació del postgrau, que han contestat 23 alumnes (sobre un total de 30). La segona part s'ha desenvolupat durant el tercer cap de setmana presencial i ha consistit en una **devolució** per part de l'equip promotor dels resultats del qüestionari, i en el posterior **debat** amb l'alumnat al voltant de les qüestions de fons identificades per l'equip promotor en analitzar el qüestionari. A continuació es presenten de forma agrupada els resultats dels qüestionaris i els principals comentaris i propostes de millora que es van extreure del debat realitzat durant la sessió presencial de tancament del postgrau.

Figura 1: Valoració dels mòduls 1, 2, 3 i 4

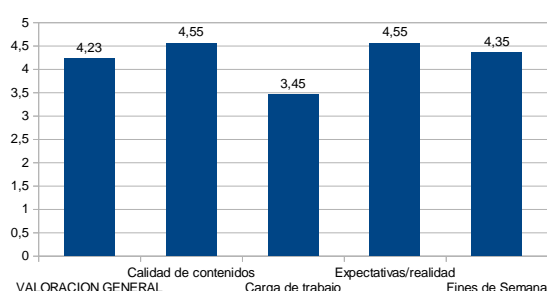
La valoració dels mòduls teòrics i metodològics ha estat molt alta (4,4 sobre 5), amb poques diferències entre ells.

Figura 2: Valoració del mòdul 5 (TFP).

El **Treball Final de Postgrau** ha obtingut una valoració de 4,12 de mitjana sobre 5, sent 'interès de la vinculació del treball amb un projecte real l'element millor valorat, i la càrrega de treball que comporta el TFP l'element pitjor valorat. Es valora de forma molt positiva que les tasques dels mòduls estiguin relacionades amb el desenvolupament dels TFP.

Valoració general del Postgrau

La **valoració general** del postgrau ha estat molt positiva (mitjana de 4,11 sobre 5). Els elements millor valorats han estat la qualitat dels continguts docents, l'ajustament entre expectatives i el que s'ha rebut, la part presencial i pla plataforma on-line. L'element menys valorat (si bé amb una alta puntuació) ha estat la càrrega de treball del conjunt del Postgrau i del TFP en particular.

Per últim, la **plataforma on-line** ha estat ben valorada (mitjana de 4,1 sobre 5), essent especialment apreciat el disseny de l'aula virtual, i l'aspecte menys valorat la facilitat d'ús de l'aula (malgrat encara amb una puntuació encara alta). Al seu torn, es destaca la importància de la presència del professorat durant el fòrum, per anar responnent a les intervencions de l'alumnat i dinamitzar els debats.

Comiat de la III Edició del Postgrau DLAE (Tremp, 4 de juny de 2017)

postgrado.dlae.uab@gmail.com

<http://dlae.cat/>

Memòria de la III Edició de la Diplomatura de Postgrau de Dinamització Local Agroecològica Curs 2016-2017

postgrado.dlae.uab@gmail.com

<http://dlae.cat/>

Amb el suport de:

